

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Wzmocnienie innowacji w regionach europejskich: strategię na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu

(2018/C 361/04)

Sprawozdawca:	Mikel IRUJO AMEZAGA (ES/EA), szef delegacji rządu Nawarry w Brukseli
Dokument źródłowy:	Zwiększanie innowacyjności europejskich regionów: Strategię na rzecz trwałego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu
	COM(2017) 376 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Strategie inteligentnej specjalizacji jako siła napędowa polityki innowacji i wzrostu

1. Unia Europejska jest nadal największym jednolitym rynkiem na świecie. Niemniej na innych kontynentach powstają nowe sytuacje, które wymagają przyjęcia nowego podejścia do polityki innowacji i wzrostu. Modernizacja przemysłu ma zasadnicze znaczenie dla poprawy konkurencyjności Europy.
2. Pragnie przypomnieć, jak ważne jest, aby wszystkie poziomy sprawowania rządów (unijny, krajowy, regionalny i lokalny) współpracowały ze sobą, zaś poziom sprawowania władzy niższy niż krajowy miał dość okazji i środków do samodzielnego rozwijania własnego potencjału i korzystania z niego.
3. Podkreśla, że strategie inteligentnej specjalizacji (zwane dalej S3) są siłą napędową polityki innowacji i wzrostu oraz znaczącym czynnikiem powodzenia polityki spójności.
4. Przypomina, że dla rozwoju S3 niezbędne są solidne, skuteczne i skoncentrowane działania na szczeblu regionalnym, a poziom unijny, poza odpowiednimi działaniami poszczególnych państw członkowskich, może promować sprzyjające temu warunki.
5. Akcentuje również, że S3 doprowadziły do powstania nowej kultury współpracy w obrębie regionów, gdyż opierają się one na procesie współpracy podmiotów z dziedziny badań i innowacji z przemysłem, który ułatwia innowacje wynikające z popytu i rozwiązania zbiorowe, oraz na procesie uczestnictwa.
6. Sygnalizuje, że S3 doprowadziły do rozwoju prawdziwych ekosystemów innowacji regionalnej. Regionalne ekosystemy innowacji wywierają znaczny wpływ na gospodarkę i konkurencyjność regionalną, a także są źródłem doskonałych innowacji dostosowanych do obywateli i potrzeb lokalnych.
7. Podkreśla, że S3 wykraczają poza indywidualne strategie regionów i że powinny być stosowane do propagowania skuteczniejszej polityki innowacji i współpracy międzyregionalnej.
8. Wyraża przekonanie, że współpraca międzyregionalna oparta na S3 przyczyni się do stworzenia i przekształcenia łańcuchów wartości UE, sprzyjając synergii inwestycji między sektorem prywatnym i publicznym oraz przyczyniając się do rozwoju całej gospodarki UE.

Strategie inteligentnej specjalizacji 2.0 oparte na współpracy międzyregionalnej

9. Uważa, że przyszła strategia S3 2.0, jako kluczowy czynnik zwiększenia konkurencyjności i odporności regionów, powinna się opierać na międzyregionalnej współpracy strategicznej i trwałych więziach między ekosystemami regionalnymi w priorytetowych obszarach inteligentnej specjalizacji. W tym celu Interreg powinien finansować takie działania jak wspólne projekty, działania demonstracyjne, nowe łańcuchy wartości itd. związane z obszarami inteligentnej specjalizacji, co pomogłoby regionom wprowadzić ekosystemy innowacji w wymiarze europejskim, wspierając konkurencyjność jednolitego rynku.
10. Wyraża przekonanie, że wsparcie wymiaru międzyregionalnego i transgranicznego za pomocą stworzenia międzyregionalnych możliwości inwestycyjnych ułatwi rozwój innowacji lokalnych i regionalnych. Połączenie infrastruktury technologicznej i przemysłowej oraz zasobów ludzkich różnych regionów stosownie do ich atutów i zdolności przyczynia się do wytworzenia masy krytycznej i korzyści skali i tym samym ma potencjał, by zwiększyć skuteczność systemów badań i innowacji.

11. Uważa, że współpraca i tworzenie międzyregionalnych łańcuchów wartości przyczynią się do ułatwienia dostępu do różnego rodzaju połączonej infrastruktury i zwiększenia jego skuteczności i tym samym do zmniejszenia zagrożeń technologicznych i niepewności w sektorze przemysłowym.

12. Ze względu na postępy UE w negocjacjach i debatach dotyczących nowych wieloletnich ram finansowych (WRF) na lata 2021–2027 nadszedł właściwy moment, by zastanowić się nad rodzajem instrumentu, jaki UE musi wdrożyć w celu promowania współpracy międzyregionalnej opartej na S3.

13. Jest zdania, że zważywszy na potrzebę współpracy na wszystkich szczeblach, od poziomu lokalnego po europejski, niezbędne jest sprostanie następującym wyzwaniom:

- jeżeli to możliwe, wyeliminowanie złożoności zarządzania funduszami oraz zwiększenie jego synergii i spójności w celu stworzenia ekosystemu, który ułatwiałby synergię między funduszami regionalnymi i europejskimi,
- wprowadzenie atrakcyjnych narzędzi finansowych sprzyjających tworzeniu ekosystemu współpracy międzyregionalnej,
- utrzymanie podejścia oddolnego uwzględniającego lokalne potrzeby i związane z nimi priorytety S3 w celu zwiększenia synergii między funduszami UE.

14. Zaleca, by UE w następnym okresie programowania, za pośrednictwem Komisji i JRC, zapoczątkowała nowy etap S3 2.0 oparty na rozwijaniu tzw. międzyregionalnego procesu odkryć, w ramach którego regiony połączyłyby swoje strategie S3 zgodnie z koncepcją potrójnej helisy międzyregionalnej.

15. Regionalny proces odkryć powinien się opierać na procesie oddolnym, w ramach którego władze regionalne dążyłyby do celów rozwoju wraz z innymi regionami UE, sporządzałyby wykaz głównych podmiotów rozwoju zaangażowanych w swych regionach, analizowałyby wspólnie swoje słabości i wyzwania oraz przeprowadzałyby analizę na temat instrumentów wsparcia, którymi dysponują.

16. Sądzi, że należy zachęcać regiony, by uwzględniły analizę sytuacji pośród priorytetów regionalnych wytyczonych w swych S3 i różnych systemach finansowych lub inwestycyjnych na szczeblu regionalnym, krajowym i unijnym (program „Horyzont 2020”, COSME itd.). Komisja powinna zebrać strategie S3 obejmujące wspomnianą analizę i zastosować je do ułatwienia współpracy między regionami, a także do opracowania odpowiednich instrumentów finansowych. Powinno się to przyczynić do ewentualnego połączenia funduszy na wszystkich szczeblach (lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym) w celu wsparcia projektów o charakterze międzyregionalnym.

17. Zaleca przyjęcie podejścia oddolnego, które umożliwi regionom tworzenie punktów kontaktowych ds. S3. Będą się one zajmować rozwojem regionalnego procesu odkryć w celu przyczynienia się do pogłębienia współpracy międzyregionalnej z zastosowaniem międzyregionalnych potrójnych helis.

18. Uważa, że zasadnicze znaczenie ma zapewnienie platformie S3 odpowiednich środków na rozwój narzędzi wsparcia w ramach wdrażania polityki inteligentnej specjalizacji, takich jak na przykład EYE@RIS3, instrument monitorowania ICT, R&I Regional Viewer czy też centra innowacji cyfrowych. Przypomina również, że konieczny jest bardziej rozbudowany i skuteczny system gromadzenia danych i statystyk na szczeblu regionalnym.

Synergia między funduszami UE a inicjatywami i finansowaniem regionalnym

19. Przyjmuje z zadowoleniem fakt, że Komisja zawarła w sprawozdaniu oceny wewnętrznej programu „Horyzont 2020”⁽¹⁾ punkt dotyczący zwiększenia synergii z innymi programami finansowania i politykami UE, zwłaszcza wzmiankę o tworzeniu synergii między europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi a S3.

20. Jest zdania, że S3 powinny obejmować dwojaki cel stworzenia synergii między polityką regionalną innowacji i rozwoju a instrumentami finansowymi oraz zapobieżenia dublowaniu działań. Zatem celem powinno być promowanie synergii między europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi a innymi funduszami, takimi jak na przykład przyszły 9. program ramowy, oraz funduszami krajowymi i regionalnymi.

21. Uważa, że 9. program ramowy powinien obejmować regionalny proces odkryć i wspierać tworzenie, umacnianie i umiędzynarodowienie regionalnych ekosystemów innowacji. Wspieranie współpracy w zakresie badań naukowych, innowacji i umiędzynarodowienia jest prawdziwą wartością dodaną UE, która powinna zwiększyć się w następnym okresie programowania. Ponadto w przyszłych funduszach na badania i innowacje należy zwrócić większą uwagę na wpływ działań badawczych i innowacyjnych na szczeblu terytorialnym.

⁽¹⁾ COM(2018) 2 final.

22. Stwierdza, że istnieją znaczne bariery utrudniające wykorzystanie funduszy strukturalnych i inwestycyjnych UE w dziedzinie współpracy międzyregionalnej i ponadnarodowej, takie jak niedobór środków czy też zdolności administracyjnych, brak przykładów najlepszych praktyk, niepewność co do ich zastosowania, brak odniesienia i ram metodologicznych, mglistość celów, asymetryczny poziom kompetencji politycznych, przeszkody regulacyjne oraz brak ram finansowych ułatwiających takie prace.

23. Proponuje nawiązanie zorganizowanego dialogu między służbami Komisji Europejskiej a podmiotami regionalnego ekosystemu innowacji w celu zagwarantowania wykonalności (obecnych i nowych) kierunków polityki i instrumentów finansowych określonych w celu wsparcia regionalnych ekosystemów innowacji i współpracy międzyregionalnej.

24. Uważa, że konieczne jest przeprowadzenie oceny partnerstw na rzecz innowacji (ERA-NET, JPI, ETP itd.). Partnerstwa mogą być skuteczną formą przeciwdziałania fragmentacji, zapobieżenia dublowaniu wysiłków, poprawy innowacji i sprostania wyzwaniom społecznym, lecz należy opublikować badania wykazujące ich oddziaływanie.

25. Uznaje, przyjmuje z zadowoleniem i popiera wysiłki i osiągnięcia Komisji Europejskiej, poczynione szczególnie za pośrednictwem platformy S3 w zakresie opracowania analiz udostępniających informacje, a także wsparcia rozwoju metodologii dotyczącej współpracy międzyregionalnej. W tym względzie odnotowuje, że utworzenie platform tematycznych i zapoczątkowanie pilotażowych projektów współpracy międzyregionalnej są instrumentami wnoszącymi bardzo dużą wartość.

26. Niezależnie od powyższego przypomina, że bariery regulacyjne i brak ram finansowych wciąż ograniczają rozwój autentycznego ekosystemu współpracy międzyregionalnej. W oparciu o doświadczenia wynikające z inicjatywy Vanguard wyzwania stojące przed regionami związane z projektem współpracy międzyregionalnej można podsumować na trzech poziomach. Pierwszy poziom obejmuje początkową działalność dotyczącą kształtu infrastruktury demonstracyjnej (tworzenie sieci podmiotów regionalnych, znajdowanie synergii w zakresie działalności itd.). Drugi poziom obejmuje wydatki operacyjne na działalność demonstracyjną opartą na opracowaniu konkretnych projektów. Trzeci i ostatni poziom dotyczy wydatków na możliwą produkcję przemysłową i dostęp do rynku produktów czy też usług opracowanych na wcześniejszych etapach w wyniku projektów współpracy międzyregionalnej po wykazaniu, że taka działalność demonstracyjna została uwieńczona sukcesem, czyli została zatwierdzona i poświadczona.

27. Zaleca pilne działania w celu stworzenia odpowiednich i elastycznych instrumentów finansowania *ad hoc* współpracy międzyregionalnej, które odpowiadałyby potrzebom trzech poziomów wymienionych w poprzednim punkcie. Instrumenty te mogą przyjąć formę łączenia środków (w tym łączenia kredytów i pożyczek, finansowania ze środków publicznych i prywatnych na różnych szczeblach) z innowacyjnym wykorzystaniem funduszy w celu wspierania projektów eksperymentalnych ukierunkowanych na sieci współpracy międzyregionalnej, w ramach których nawiązano by bezpośrednie kontakty z przedstawicielami przemysłu i wywierano by znaczny wpływ:

- Jeżeli chodzi o początkowe wydatki na działania związane z kształtowaniem infrastruktury demonstracyjnej (pierwszy poziom), Komitet opowiada się za tym, by istniejące fundusze UE stanowiły uzupełnienie inwestycji publiczno-prywatnych w infrastrukturę innowacji w ramach projektów współpracy międzyregionalnej. Zaleca również bardziej elastyczne wykorzystanie funduszu Interreg na wsparcie tworzenia łańcuchów wartości przemysłowej. Zaleca także rozszerzenie podejścia opartego na centrach innowacji cyfrowej na inne obszary przemysłu i technologii.
- Co się tyczy wydatków operacyjnych na działalność demonstracyjną opartą na opracowaniu konkretnych projektów (drugi poziom), zaleca, by kraje lub regiony, które tego sobie życzą, przewidziały środki na stworzenie systemu bonów, który mógłby wspierać udział ich przedsiębiorstw w projektach międzyregionalnych. Celem tychże bonów jest zrekomensowanie kosztów opracowywania projektu współpracy międzyregionalnej (wizyt w instalacjach demonstracyjnych w innych regionach, badań komplementarności, sporządzenia analiz i planów projektów itd.). System bonów międzyregionalnych można by uzupełnić mechanizmami współfinansowania (na przykład Europejskim Funduszem Inwestycyjnym) w celu ułatwienia dostępu przedsiębiorstw do usług i infrastruktury pozaregionalnej. UE odgrywałaby rolę stymulującą i wspierającą regionalne instytucje zarządzające (na przykład w odniesieniu do wspólnie uzgodnionych systemów certyfikacji lub oceny i kontroli wydatków pozaregionalnych).
- Jeżeli chodzi o niezbędne inwestycje czy też wydatki związane z ewentualną produkcją przemysłową bądź dostępem do rynku opracowywanych produktów lub usług (poziom trzeci), zaleca poszerzenie takich instrumentów jak na przykład InnovFin.

28. Bardzo pozytywnie ocenia zmianę i uproszczenie art. 65 ust. 1 i art. 70 rozporządzenia ramowego o funduszach strukturalnych i wyraża przekonanie, że wykorzystanie EFRR na współpracę międzyregionalną ma kluczowe znaczenie dla rozwoju przyszłej S3 2.0. Niezależnie od wcześniejszych uwag domaga się łatwych w zastosowaniu ram prawnych dla następnego okresu programowania, które sprzyjałyby synergii i łączeniu funduszy na wszystkich szczeblach (lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym) z myślą o wsparciu projektów o wymiarze międzyregionalnym.

Bruksela, dnia 16 maja 2018 r.

Karl-Heinz LAMBERTZ

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów
